

mâ'iyye bihâ, el-'Umletü'l-Mağribiyye fi mi'eti 'âm.

BİBLİYOGRAFYA :

Muhammed Dâvûd et-Titvânî, *Târîhu Titvân*, Titvân 1379/1959, I. cildin son kısmı, s. e-h; a.m.f., *'Alâ Ra'si'l-erba'in: Müzekkirât* (nşr. Hasnâ Dâvûd), I, Titvân 1421/ 2001; *Üstâz el-celîl er-râ'id el-kebir el-merhûm Muhammed Dâvûd fi mihricânihi'l-te'bîni* (haz. Mustafa eş-Şa'sû'), Titvân 1404/1984; *A'mâlû Nedve, Muhammed Dâvûd, el-Hareketü'l-vañaniyye fi's-Şimâl ve'l-mes'ebetü's-şekâfiyye*, Rabat 1990; İbnü'l-Hâc el-Fâtımî es-Sülemî, *İs'âfü'l-ihvânî'r-râgîbin bi-terâcimi şülletin min 'ulemâ'i'l-Mağribi'l-mu'âşirîn*, Dârülbeyzâ 1412/ 1992, s. 146-150; *Te'bînü'l-fakîh Muhammed Dâvûd*, Titvân 1996; Muhammed eş-Şerîf, "et-Titvânî, Muhammed b. el-Hâc Aħmed b. Dâvûd", *Mv. AU*, IV, 475-480.

İSMAİL YİĞİT

TIKRÎT

(تكریت)

Irak'ta tarihî bir şehir.

Dicle nehrinin batı (sağ) sahilinde Cebelhamrın eteklerinde yer alır. Tikrît (Tekrît) bugünkü Irak'ın Selâhaddin idarî bölümünün (muhafaza) merkezidir ve Bağdat'ın 140 km. kuzeybatısındadır. Şehir ilk olarak Dicle'nin batı yakasındaki tepelikler üzerinde nehir yatağından yüksekte kuruldu. Eski şehirdeki iç kale ve yerleşimin izleri hâlâ mevcuttur. Tarihî kayıtlarda Tikrît'in adı ilk defa Batlamyus'un coğrafya eserinde Birse diye geçer, Marcellinus şehri Vir-

te olarak adlandırır. İç kalenin bulunduğu yerin hâlâ Burse adını taşıması bununla ilgili olmalıdır. Süryânîce'de Tikris olarak zikredilmiştir. Arap kaynaklarında şehirle ilgili pek çok efsane anlatılır. Bunlardan biri de şehrin Sâsânîler'in kurucusu Erdeşir'in oğlu I. Şâpûr tarafından tesis edildiği, adını da Tikrît bint Vâil isminde bir Hıristiyan kadından aldığı şeklindedir (İA, XII/1, s. 140). Şehrin eski çağlardaki planı Asur-Bâbil dönemi şehirlerini andırarak biçimde çarşı, kale ve yerleşimlerden oluşur. Yâkût, şehrin Persler tarafından Romalılar'a karşı gözetleme amacıyla yüksek bir kayalığın üzerine inşa edildiğini zikreder (*Mu'cemü'l-büldân*, II, 38). Uzun yıllar Persler'in elinde kalan Tikrît 197'de kısa süreliğine Romalılar'ın, VI. yüzyılda da Bizans İmparatorluğu'nun hâkimiyetine geçti. Bu dönemde şehir, Bizans ile Sâsânîler arasında Hıristiyanlığın Ya'kübî mezhebine ait en büyük kiliselerinin ve manastırlarının bulunduğu bir merkezdi. IV. (X.) yüzyıl İslâm coğrafyacıları Tikrît'in hâlâ bir Hıristiyan şehri olduğunu özellikle vurgularlar. Kilise ve manastır harabeleri günümüze kadar geldi. Şehrin güneyinde yer alan Hadrâ Kilisesi'nin harabeleri ve Mâr Yuhanna Manastırı ile şehrin batısındaki Erbaîn ziyaret yerleri bunlar arasında sayılabilir.

Müslümanların şehirle ilk teması Hz. Ebû Bekir zamanında oldu. Hâlid b. Velîd, Sevâd fetihlerine başladığında Aynüt-

temr'in fethinden hemen sonra Nüseyr b. Deysem b. Sevr ve Huzeyfe b. Mihsan kumandasındaki birlikleri Tağlib ve Rebîa kabileleri üzerine gönderdi (12/633-34). Bu birlikler kara yoluyla Tikrît'e geçip davar ve devaleri ganimet aldılar (Belâzürî, s. 356-357). Tikrît, müslümanlar tarafından ilk defa Kâdisiye Savaşı'nın ardından 16 (637) yılında Sa'd b. Ebû Vakkâs'a bağlı Abdullah b. Mu'tem kumandasındaki birliklerce kırk günlük bir kuşatmadan sonra, şehirde yaşayan Arap kabileleri Tağlib, İyâd ve Nemir'in İslâmîyet'i benimsemesi ve müslümanlara yardım etmesi sonucunda barış yoluyla fethedildi. Şehir halkıyla 20 (641) yılında tekrar muahede yapılması, muhtemelen bu ilk fetihden sonra elden çıkması neticesinde Nüseyr b. Deysem ve onun nâibi Utbe b. Ferkad tarafından ikinci defa yine barış yoluyla alındığını göstermektedir. Ardından Mes'ûd b. Hureys el-Ebcer buraya vali tayin edildi. Şehirdeki ilk cami (mescid-i cum'a) ve Dicle nehri üzerine köprü bu dönemde inşa edildi (Taberî, IV, 35-36). Ermevîler döneminde şehir Hâricîler, Muhtâr es-Sekaffî ve Abdullah b. Zübeyr arasındaki çatışmalar dışında fazla bir olaya sahne olmadı (a.g.e., VI, 35, 39, 133, 136). Belâzürî (ö. 279/892), kendi döneminde Halep bölgesinden sürülen Tenûh ve diğer bazı Arap kabilelerine mensup bir grubun Tikrît'te yaşadığını kaydeder (*Fütûh*, s. 208). Arkeolojik kazılardaki buluntulara göre Abbâsîler zamanında Dicle'nin batı yakasında İshâkî kanalı açılarak Hadrâ Kilisesi'nin yanına cami ve çarşılar yapıldı. Fetih sırasında şehid düşen sahâbe mezarları koruma altına alındı. IV. (X.) yüzyıl İslâm coğrafyacıları Tikrît'i el-Cezîre'ye bağlı olarak gösterirler. İbnü'l-Fakîh, Tikrît'i İshâkî Kanalı'nın suladığı mâmur bir şehir diye tasvir ederken (*Kitâbü'l-Büldân*, s. 331, 366-367) bu yüzyılın sonunda İstahrî ile (s. 86) Makdisî (s. 123) yünlü dokümanlarıyla tanındığını belirtirler ve şehirde 329 (941) yılında Dicle nehrinin taşması yüzünden 400 dükkânla evin yıkıldığını, pek çok insanın telef olduğunu kaydederler.

III. (IX.) yüzyılın sonlarından itibaren aralıklarla Hamdânîler'in idaresine geçen şehir 332'de (943) Emîrülümerâ Tüzün'ün yardımıyla Abbâsîler tarafından ele geçirildi. 334'te (945) Tüzün ölünce Nâsırüddeve el-Hamdânî, Tikrît'i Emîrülümerâ Şîrzâd'a iktâ etti. Büveyhîler'den Muizzüddeve, Tikrît'i ele geçirmeye çalıştıysa da bu mücadele anlaşmayla sonuçlandı ve şehir Hamdânîler'e bırakıldı. Tikrît daha sonra Ukaylîler'den Benî Mâkn ailesinin

Tikrît'ten bir görünüş (ön planda el-Câmiu'l-kebir)

hâkimiyetine geçti (İbnü'l-Esîr, X, 419). 427 (1036) yılı sonlarında şehir Râfi' b. Hüseyin b. Makn'ın idaresine girdi. Onun ölümüyle yerine yeğeni Ebû Men'a Hamîs b. Tağlib b. Hammâd, onun da 435'te (1043-44) ölümüyle yerine oğlu Ebû Gaşâm geçti. Tuğrul Bey 448'de (1056-57) Bağdat'tan ayrılıp Musul'a giderken Nasr b. Ali b. Hamîs'in idaresindeki Tikrît'i bir süre kuşattı. Nasr'ın itaat arzemesi üzerine kendisini bir miktar haraç karşılığında yerinde bıraktı. Tuğrul Bey ayrıldıktan sonra Nasr vefat etti. Bunun üzerine annesi Emîre bint Garîb b. Makn, şehri nâibi Ebû'l-Ganâim b. Muhallebân'a verip Musul'a gitti ve Ukaylî Emîri Kureyş b. Bedrân ile evlendi. Ebû'l-Ganâim, halifenin veziri Reîsürrüesâ İbn Müslime ile görüştüktan sonra şehri Tuğrul Bey'e teslim etti (a.g.e., IX, 627; X, 419-420). Tuğrul Bey, Tikrît'in idaresini Ebû'l-Abbas er-Râzî'ye bıraktı. Ebû'l-Abbas altı ay sonra vefat edince şehir Ebû Ca'fer Mihrbât adıyla meşhur Muhammed b. Ahmed b. Hoşnâm'a verildi. Tikrît yirmi bir yıl boyunca onun yönetiminde kaldı, ardından iki yıl da oğlu şehre hâkim oldu. 473'te (1080-81) şehir Nizâmülmülk'ün oğlu Müeyyüdülmülk'ün idaresine tevdi edildi. Selçuklu Sultanı Melikşah 477'de (1084-85) isyan eden kardeşi Tekîş'i Tikrît Kalesi'ne hapsedmişti. Bundan sonraki süreçte Tikrît, Aytekin es-Süleymânî'ye ve Melikşah'ın ölümünün (485/1092) ardından Kasîmüddeve Aksungur'a iktâ edildi. Aksungur'un Tutuş tarafından öldürülmesi üzerine Cândâr Gümüştegin şehrin idaresini üstlendi ve Ebû'l-Müsâri' adlı birini şehre nâib tayin etti. Tikrît daha sonra Gevherâyin ve Mecdülmülk el-Balâsânî'nin eline geçti. Mecdülmülk buraya Bâtînî Keykubad b. Hezâresb ed-Deylemî'yi gönderdi. Şehirde on iki yıl kalan Keykubad halka baskı yaptı. 496'da (1102-1103) Sökmen b. Artuk ve Keykubad nöbetleşe şehri yağmaladılar (a.g.e., X, 420). Sultan Muhammed Tapar tahta geçince (498/1105) Tikrît'i Bağdat şahnesi Aksungur el-Porsukî'ye iktâ etti. Aksungur şehri yedi ay boyunca kuşattı. Zor durumda kalan Keykubad b. Hezâresb, Hille Mezyedî Emîri Seyfüddeve Sadaka b. Mansûr'a haber gönderip şehri kendisine teslim etmek istediğini bildirdi. Sadaka hemen harekete geçip Safer 500 tarihinde (Ekim 1106) şehri teslim aldı; Aksungur el-Porsuki ise geri dönmek zorunda kaldı. Sadaka buraya Verrâm b. Ebû Firâs'ı nâib tayin etti.

Şehir, 512'de (1118) Sultan Muhammed Tapar'ın kumandanlarından Bağdat

şahnesi Mücâhidüddin Bihrûz el-Hâdim'in iktâ idi. Sultan Muhammed, Selâhaddin-i Eyyûbî'nin dedesi Şâdî b. Mervân'ı nâibi olarak Tikrît'te valilikle görevlendirdi. Onun ölümü üzerine de oğlu Necmeddin Eyyûb aynı göreve getirildi (İbn Hallikân, I, 256). Oğlu Selâhaddin Tikrît'te doğdu. İmâdüddin Zengî 525 (1131) yılında Karaca Sâkî'ye mağlûp olarak Tikrît'e sığınınca Necmeddin Eyyûb ona yardımcı oldu. Sultan Mes'ûd, 540'ta (1145-46) asker toplamak için Bağdat'tan Azerbaycan'a giderken şehzadelerini Mes'ud Bilâlî'nin (Mes'ûd b. Bilâl) yönetimindeki Tikrît Kalesi'ne bıraktı; şehzadeler yıllarca bu kalede kaldılar. 542'de (1147) Irak Selçuklu Sultanı Mes'ûd b. Muhammed Tapar şehri Bağdat şahnesi Mes'ûd Bilâlî'ye iktâ etti. Halife Muktefi-Liemrillâh, Mes'ûd b. Bilâlî'nin hareketlerinden rahatsız olup Tikrît'e yürüdü ve şehri kuşattı, ancak bir sonuç alamadan geri döndü. Halife, Sultan Mes'ûd'un ölümü üzerine (547/1152) Tikrît'e kaçan Mes'ûd Bilâlî'yi yakalamak için asker sevketti. Tikrît, Selçuklular'ın önemli kalelerinden biriydi ve Bağdat için ciddi bir tehlike oluşturuyordu. Bundan dolayı Halife Muktefi-Liemrillâh, Tikrît'i ele geçirmekte kararlıydı. 549'da (1154) gönderdiği kuvvetler başarılı olamayınca bizzat kendisi sefere çıkıp şehre girdi, fakat iç kaleyi ele geçiremedi. Veziri Ebû'l-Muzaffer İbn Hübeyre'yi iç kaleyi kuşatmakla görevlendirip Bağdat'a döndü (Hüseyin Emîn, s. 155-157). Tikrît 544-586 (1149-1190) yılları arasında Begteginliler'in hâkimiyetindeydi (EP [İng.], X, 141). Daha sonra Abbâsîler'in idaresine geçti. VI. (XII.) yüzyılda Tikrît'i ziyaret eden İbn Cübeyr şehri kalabalık nüfus ve sağlam kalesiyle anar, etrafının surlarla çevrili olduğunu, her çeşit malla dolu büyük çarşıları ve çinileriyle bilindiğini zikreder

(Endülüs'ten Kutsal Topraklara, s. 170). İbn Battûta VIII. (XIV.) yüzyılda ziyareti sırasında Tikrît'in geniş bir alana yayılmış, sokak ve caddeleri güzel, camileri ve ziyaretgâhları çok, kalesi muhkem bir şehir olduğunu söyler (Seyahatnâme, I, 334).

Tikrît, V-VII. (XI-XIII.) yüzyıllarda tarihinin en parlak dönemini yaşadı. Bu devirde önemli bir ticaret ve zanaat şehri olmasının yanında yetiştirdiği ilim adamları ile Bağdat, Basra ve Kûfe'den sonra bölgenin en önemli kültür merkezi sayılıyordu. Bu dönemde yetişen Tikrîtli âlimler arasında muhaddis Meysûn b. Muhammed b. Meysûn, tabip ve astronomi âlimi Ebû Nasr Yahyâ b. Cerfî, Bağdat'taki Ribât-ı Zevzenî şeyhi Ebû Temmâm Kâmil b. Sâlim b. Hüseyin, muhaddis Ebû Muhammed Abdullah b. Ali b. Abdullah, Müeyyed lakabıyla bilinen şair ve edip Ebû Şâkir Muhammed b. Ahmed b. Saîd, mutasavvif Muhammed b. Ulvân b. Hibetullah, fakih, müfessir ve dilci Tâceddin Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Kâsım b. Müferric ve muhaddis Ebû'l-Fütûh Yahyâ b. Sa'dullah b. Hüseyin sayılabilir. Moğollar'ın İslâm dünyasını istilâları sırasında 655 (1257) yılında Tikrît'i işgal edip katliam ve yağmada bulundular. Timur Safer 796'da (Aralık 1393) Tikrît'i ele geçirdiğinde şehir Arap eşkiyalarının kontrolünde idi. Bu arada kalenin birçok yeri yıkılmış, çarşılar, pazarlar, bağ ve bahçeler ağır şekilde tahrip edilerek viraneye dönmüştü. Bundan sonra şehir eski görkemini yitirdi.

Osmanlılar döneminde Tikrît on üç dükkânı, iki kahvehanesi, 500 askeri ve 1000 hânesi olan, 5000 civarında nüfusuyla küçük bir sancak merkeziydi. 262 numaralı *Mühimme Defteri*'nde Tikrît sancağının Bağdat eyaletinden ayrıldığı şehri düşülmüş, Nisan 1592 tarihli bir mü-

Tikrît'te
Erbâin
Mescidi

himme kaydında ise Tikrît sancağının Musul eyaletine bağlandığı ifade edilmiştir. Daha sonraki sancak listelerinde de Tikrît Musul'un altı sancağından biri olarak kaydedilir. XVII. yüzyılda Rakka eyaletine bağlı bir sancak merkeziydi. 1717-1730 yıllarında tekrar Musul eyaletine bağlandı. Tanzimat'tan sonraki düzenlemelerle Tikrît, Bağdat vilâyetinin Sâmerrâ kazasına bağlı bir nahiyeye merkezi oldu. XIX. yüzyılda nüfusu 4000-5000 kişiydi ve hayvan derisinden kayıkları ve seyyar tüccarları ile meşhurdur. Halk hasırcılık, balıkçılık ve ziraatla meşgul olurdu.

I. Dünya Savaşı'nda Tikrît İngilizler tarafından işgal edildi. İngiliz mandası döneminde (1920-1932) idarî bakımdan Sâmerrâ'ya bağlı bir kaza merkeziydi. 1976'da Selâhaddin muhafazasının idarî merkezi oldu. Bölgede yoğun bir nüfusa sahip olan Türkmenler bu tarihten sonra güneye sürgün edildi. 1972 kalkınma programı kapsamına alınınca şehirde tarım, hayvancılık, deri ve dokuma sanayii gelişmeye başladı. Bu programın yetersiz kalması üzerine yapılan ikinci kalkınma planının ardından şehir kuzeybatı ve doğu istikametinde gelişti. Ticaret yönünden, idarî ve askerî bakımdan gelişmesi yanında parkları bahçeleri, geniş caddeleriyle planlı bir şehir durumuna geldi. Irak'ın eski devlet başkanı Saddam Hüseyin'in memleketi olan Tikrît onun döneminde özel himaye gördü, dönemin birçok yöneticisi bu şehirden tayin edildi. XX. yüzyılda harabeye dönen Tikrît Kalesi 1969'da restore edildi. Abbâsiler'den kalma ulucamisi, Osmanlılar'dan kalma Mescid-i Vasat'ın yanı sıra şehirde XX. yüzyılda inşa edilen Mescidü's-Şerîa (1932), Selâhaddin (1956), Mescidü's-Şühedâ (1960), Paşa Mevlüt Muhlis Camii (1973) gibi camilerle pek çok tekke bulunmaktadır. 1987'de Tikrît'te Irak'ın en büyük üniversitelerinden biri kuruldu. Halkın çoğunluğu Sünnî olmakla birlikte az sayıda Şii de bulunmaktadır. Şehrin nüfusu 1984'te 34.908 iken 2002 nüfus sayımında 260.000'e ulaştı.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MD, nr. 64, s. 69, 95, 107; Belâzürî, *Fütüh* (Fayda), bk. İndeks; İbnü'l-Fakih, *Kitâbü'l-Büldân* (nşr. Yûsuf el-Hâdî), Beyrut 1416/1996, s. 331, 366-367; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 47; III, 476-477, 590; IV, 8, 21, 24, 35-36; VI, 34, 35, 39, 133, 136, 230; IX, 176, 490; X, 10, 98, 129, 141; Yezîd b. Muhammed el-Ezdî, *Târîhu'l-Mevşil* (nşr. Ali Habîbe), Kahire 1387/1967, s. 33, 67, 92-93, 118, 216, 287, 364, 399, 416; İstahrî, *Mesâlik* (de Goeje), s. 86; Makdisî, *Ahşenü'l-tekâsim*, s. 123; Sem'ânî, *el-Ensâb*, III, 67-68; İbn Cübeyr, *Endülüs'ten Kutsal Topraklara* (trc. İsmail Güler),

İstanbul 2003, s. 170; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, II, 38-39; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, IX, 627, 628; X, 419-420; ayrıca bk. İndeks; İbn Hallikân, *Vefeyât*, I, 256; Reşîdüddin Fazlullâh-ı Hemedânî, *Câmî'u't-tevârih* (nşr. Ahmed Ateş), Ankara 1960, I, 119, 138, 141, 148, 158-159; Hamdullah el-Müstevfî, *Nüzhetü'l-kulûb*, Bombay 1893, s. 137; Koçi Bey, *Risâle* (Danışman), s. 138; Hüseyin Erîn, *Târîhu'l-İrâk fi'l-Asri's-Selcûki*, Bağdad 1385/1965, s. 13-14, 73, 100, 155-157, 211, 304, 306; G. le Strange, *The Lands of Eastern Caliphate*, London 1966, s. 24, 57, 84, 87; Raşîd Abdullah el-Cümeylî, *Devletü'l-Atâbekiyye fi'l-Mevşil*, Beyrut 1980, s. 27, 53; Ramazan Şeşen, *Salâhaddin Devrinde Eyyûbiler Devleti*, İstanbul 1983, s. 33, 50, 411-416; M. G. Morony, *Iraq after Conquest*, Princeton 1984, bk. İndeks; İbn Battûta, *Seyahatnâme* (trc. A. Sait Aykut), İstanbul 1997, I, 334; Fehmeddin Başar, *Osmanlı Eyalet Teşkilâtı (1717-1735)*, Ankara 1997, s. 24, 141; Mustafa Fayda, *Hulefâ-yı Râşîdin Devri (Dört Halife Dönemi, 11-40/632-661)*, İstanbul 2014, s. 179-180; Mahmûd Yâsîn Tikrîti, "Ulemâ'u Tikrît ve devrühümül-'ilmî fi'l-ḥaḍâretü'l-'Arabiyyeti'l-'İslâmiyye (H. VII-VIII.)", *el-Mü'errihu'l-'Arabî*, sy. 55, Bağdad 1987, s. 149-161; *Kâmûsü'l-'alâm*, II, 1660; J. H. Kramers, "Tekrît", *IA*, XII/1, s. 139-140; a.mlf. – [C. E. Bosworth], "Takrît", *EP* (İng.), X, 140-141; *Mevsû'atü Medineti Tikrît*, Bağdad 1416-18/1995-98, I-V, tür.yer.; Behzâd Lâhûtî, "Tikrît", *Dânişnâme-i Cihân-ı İslâm*, Tahrân 1383/2004, VIII, 27-31.

MUSTAFA DEMİRCİ

TIKVEŞ

Makedonya'da tarihi bölge
ve kaza merkezi.

Bölge adı olarak Makedonya'nın güneyinde Vardar nehrinin her iki yakasında yer alan, sıradağları Yunan topraklarıyla doğal bir sınır teşkil eden, çoğunlukla tarım arazileriyle kaplı kesimi ifade eder. Aynı zamanda Ortaçağ'ın sonlarında ve Osmanlı hâkimiyetinin ilk dönemlerinde bölgenin idarî merkezi olan kalenin de adıdır. Bu adın Slavca'da "bal kabağı" veya "bal kabağı gibi olan" anlamındaki Tikva'dan yahut İlliryalılar'a ait benzeri bir kelimedenden geldiği ileri sürülür. Bölgenin merkezi Selânik'in 129 km. kuzeybatısında küçük bir kasaba olan Kavadarci'dir. 1395-1912 arasında Osmanlı Devleti'nin bir parçası olarak kalmıştır. XVII. yüzyıldan 1912'ye kadar kazanın doğusunda bulunan ve yerel dilde "Türklük" olarak anılan bölge sekiz yörük köyünü de içeren geniş bir müslüman nüfusu barındırmıştır.

Tarihinin büyük bir bölümünde Tikveş, içerisinde hiç şehrin yer almadığı, 1519 ve 1570 yılı kayıtlarına göre sadece irili ufaklı 110 köyün olduğu, ekonomisi çoğunlukla tarım ve hayvancılığa dayanan bir bölge durumundadır. Bu tablo Antik-

çağ'da da hemen hemen aynıdır. Surları, sarayları, bir tiyatrosu, hamamları, erken dönem ait birkaç büyük kilise ve sinagogu ile gerçek anlamda bölgenin tek şehri olan Stobi, Tikveş'in kuzey sınırında yer alıyordu. Stobi 600 yıllarında Gotlar, Hunlar, Avarlar ve Slavlar'ın işgaliyle bir daha yeniden inşa edilmemek üzere yıkıldı. Ardından rivayete göre I. Bulgar İmparatorluğu'na bağlı olarak bölgeye Slav kabileleri yerleşti ve 976-1014 yılları arasında kısa ömürlü Çar Samuel İmparatorluğu'nun bir parçası olageldi. 1202'ye kadar bölge Bizans'ın kontrolündeydi ve daha sonra bu topraklar çok defa el değiştirdi. 1202-1224 arasında (Selânik merkezli) Monferrali Boniface'in Frank Kontluğu'na, ardından bir süre Epir Despotluğu'na (Yanya-Narda) bağlandı. 1230'da Epir Despotluğu'nun gücünü zayıflatan Klokotnica savaşı sonrasında bölge yeniden Bulgarlar'ın eline geçti. 1246 yılında İmparator İoannes Vatateses tarafından tekrar işgal edilen topraklar Bizans'ın halefi olan İznik Devleti'ne tâbi oldu. Son olarak da 1330'da Kral Stefan Decanski önderliğindeki Sırp tarafından işgal edildi. Sırp Çarı Stefan Duşan'ın ölümünün ardından onun kurduğu kısa ömürlü imparatorluk çok sayıda küçük prensliğe bölündüğünde (1355) Tikveş, Kostendil'de yaşayan Dejanović ailesinin (Dragaşi) Sırp-Bulgar Prensiği'nin bir parçası haline geldi. 1371'de Osmanlılar'a bağlı bir derebeylik oldu, son prens Konstantin Dejanović'in 1395'te ölümü üzerine kendinden sonra uygun bir halef bırakmadığından Osmanlı topraklarına katıldı. Son prens Konstantin'in adı Osmanlı sancağı olan "Köstendil" ile (Kostadin ili) yaşatıldı.

Ortaçağ'da Tikveş'in bilinen ilk merkezi (Manastır / Bitola ve Pirlpe ile beraber) Pelagonia ovasından Vardar nehri vadisine kadar uzanan ve şehri kuzeyde Üsküp'le, güneyde Selânik'le bağlayan antik yol üzerindeki Devol Kalesi'dir. Devol, Raečka nehrine nâzır Drenovo köyüne 2 km. mesafede bulunmaktadır. Ortaçağ'ın başlarında Roma'dan kalan Akropolis (İçkale), Stobi yıkıntılarında alınan taşlarla yeniden inşa edilerek Devol Kalesi meydana getirildi. Burada X ve XII. yüzyıllara ait Slav seramikleri ve Bizans imparatorları İoannes Tsimikis'ten (969-976) II. Andronikos'a (1282-1328) kadar çeşitli madenî paraların bulunması kalenin tarihi hakkında bir fikir vermektedir.

Sırp işgaliyle birlikte (1328 veya 1335) Devol önemini ve idarî merkez olma fonksiyonunu yitirdi, merkez olma özelliğini